

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
sena primerno smanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracija in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Avstrijske koristi.

Našo nedavno v vodnem članku „kaj bo storila Avstrija“ objavljeno trditev, da je osvojenje Bosne in Hercegovino že sklenjena reč, potrjuje tudi neki dunajski list, ki po naznanilih iz Bukarešta piše, da ste se Avstrija in Rusija že pri shodu cesarjev v Zakopih (Reichstadt) dogovorile, da Avstrija zasede Bosno in Hercegovino. Vradni listi pa o tej reči trdovratno molčé in na razprave o politiki avstrijski glede izhodnega vprašanja odgovarjajo s stalno frazo, da bode Avstrija varovala svoje koristi. Kakšne pa da so te koristi, se še ni natančneje povedalo, in dosedaj smo o tej zadevi le negativno slišali, kaj da bi v korist Avstrije ne bilo in ji ne ugajalo, če bi se na južni meji našega cesarstva ustanovile samostojne države. Če bi Rusija, pravijo, po oslobodenju turških kristjanov v novih deželah hotela vtrditi svojo moč, bi se ji Avstrija morala ustaviti, če bi bilo treba tudi s silo. To je kaj lahko reči. Toda ne glede na nevarnost, ki bi jo vojska z Rusijo za našo vsled [notranjih strankarskih prepričanj] jako oslabiljeno državo imela, se moramo nehote vprašati, koliko časa da se bo Avstrija vstanovitvi novih držav zamogla zdatno ustavljati, in kaj naj se namesto zabranjenih držav postavi? Ker niso vsi avstrijski narodi sploh nasprotniki osvobojenja kristjanov turških, ampak le tiste dve stranki, ki ste ravno sedaj na krmilu in med njima zlasti svojat madjarska, ki hoče gospodovati

ne le samo čez Avstrijo, ampak čez vso Evropo in morda celo čez ves svet, smemo soditi, da se bodo tej vstanovitvi ustavljali toliko časa, dokler bodo pri nas imeli odločilno besedo. Toda njihovo gospodstvo ne bo trajalo na veke in nenaravna prikazen, da manjšina gospoduje čez večino, bo enkrat prenehala. Kakor se je že večkrat zgodilo, utegne se ponoviti zopet, da bode čez noč na vladino krmilo poklicani možje nasprotne stranke, ki bodo korist Avstrije videli ravno v nasprotni politiki kakor naši sedanji državniki ter vstanovitvi novih Avstriji prijaznih in vdanih krščanskih držav v sedanjih deželah turških ne le ne nasprotovali, ampak jo še le pospeševali.

Pa če bi tudi ta prememba ne prišla še tako hitro in bi se sedanja nemško-madjarska stranka vkljub zmagi ruski in vkljub vplivu, ki bi ga ta zmaga imela na razmere avstrijske, obdržala na krmilo, nam vendar ni jasno, kaj da bi se s sosednimi deželami imelo zgoditi, če se ne dovoli vstanovitev samostalnih držav. Neki državnik je sicer rekel, da bi bilo turško vprašanje kmalo rešeno, če bi voda zalila evropsko Turčijo, ker bi se potem velike države ne imele za kaj prepirati; a ker tudi pri velikanskem napredku 19. stoletja ni mogoče, da bi obširne dežele turške kar zginile s sveta, drugačne rešitve vprašanja turškega ni, kakor da se omenjene dežele ali osvojijo in združijo z državami že obstoječimi, ali pa da se jim dovoli primerna samostalnost. Tudi naši politiki, ki vedno povdarjajo korist av-

strijsko, druge rešitve ne poznajo, ker pa v svoji zagrizenosti ne ene ne druge nočejo potrditi, skušajo si pomagati z izgovorom, da bi bilo za Avstrijo najbolje, če Turčija ostane, ki je v bitvi pri Plevnu pokazala, da ni še tako slaba, da bi morala poginiti; zato naj si Avstrija prizadeva, da ohrani državo turško v Evropi. Toda to je velika zmeta; kakor svetilnica ki zarad pomanjkanja olja pojema, včasih še prav močno zavahlja, preden popolnoma ugasne, tako so tudi Turki pri Plevnu še enkrat napeli vse svoje moči, in jih bodo morda napeli še nekaterekrat, preden se umaknejo za vselej; toda njihovo gospodstvo se bo zrušilo samo, še preden se bode Rusija pripravila za drugi napad, če bi se ji po lastnem zadolženju ne posrečilo potlačiti je sedaj. In kedar se to zgodi, bo za Avstrijo zopet nastalo vprašanje, kaj naj se zgodi s sosednimi deželami turškimi, čigar rešitev bo enako težavna in nevarna, kakor sedaj, če Avstrija natančneje ne določi svoje prave koristi.

Kakšna pa je ta korist?

Ljudje, katerim je gmotno blagostanje najglavnejša reč, trdijo, da glavna korist Avstrije na jugu je slobodna in vspešna kupčija z deželami turškimi, kjer se mnogo naših reči speča. Treba je tedaj gledati, da se ta kupčije ne le ne varuje, ampak še vedno bolj povzdiguje pa pospešuje, in zlasti, da Donava ostane odprta za kupčijske ladije avstrijske. Gotovo je varstvo domače kupčije blag in hvalevreden poklic vsaktere države, ki se tudi

Mihajl Petrovič Pogodin.

Hrvatski napisal dr. Fr. Rački.

(Dalje.)

Imamo tudi še književnih del, s kojimi se je Pogodin zanimal še kot slušatelj na vseučilišču, čeravno jih ni bil takrat izdal. Slušajoč namreč predmete izučal in izdeloval bi jih bil sam. Tako je Horacijeve ode protolmačil po izdanju Jahnovem (II. izd. Lipsko 1809) in Mitscherlichovem (Lipsko 1800) ter predal svoje delo prof. Davidovu na rabsodbo. On je našel Pogodinovo delo taka ozbiljeno in trezno, da ga je na njegovo priporočilo plemenički zavod vseučilični, na kojem je takrat Pogodin učiteljeval, izdal v svojej nakladi l. 1823 pod naslovom: Quinti Horatii Flacci carmina cum commentario ex Jahno desumpto. Ravno tako je tudi na priporočilo profesorja geografije Neuma na svitlo prišel prevod P. Fr. Nitscha: „Entwurf der alten Geographie“ pod naslovom: „Načertanije drevnej geografije Niča. Moskva 1823.“

Ali to so bili samo književni pravnici mladega Pogodina. V kratkem se je on pokazal z izvirnim delom, ki je pobudilo v Rusiji veliko pazko. Pogodin je od svoje prve mladosti obljubil rusko povest ter najraje učil dela ruskih povestničarjev. Pogodin je bil še v

gimnaziji, ko je izza l. 1803 ruski historio-
graf Nikola Mihajlovič Karamzin, posle ne-
prestanega 12 letnega učenja in spisovanja
stopil v javnost l. 1816 s prvo knjigo svoje
„istorije gusudarstva ruskago.“ Z jednatim
zadržajem, čistočo in elegancijo jezika in sloga,
rodoljubno navdušenostjo, ki nadkriluje to
delo istorije V. N. Tatiščeva, M. M. Ščrbatova
in druge stareje ruske monografije, je tako
navdušila rusko čitajoče občinstvo, da je prva
knjiga, tiskana v 3000 eksemplarih, razpro-
dana bila v nekoliko dneh, ter se je precej
priredilo drugo izdanje. Ravno tako hitro se
je razprodalo sledečih 8 knjig, ter je bilo do leta
1823 izdanih 11 knjig, dočim je poslednja 12.
izšla l. 1826 po smrti slavnega pisatelja. Po-
godin je to prikazen v ruskej književnosti
pozdravil tim radostneje, ker se je lično spoz-
nal s Karamzinom, ter je rad zbral 55 rub-
ljev*) na nabavo tega dela, in še enkrat to-
liko žrtvoval, ko mu je bil prve kupljene
knjige knjigovezec zapil. Zraven Karamzinove
istorije je začel Pogodin še za vseučilišnih
naukov čitati tudi izvore za rusko zgodovino
in dotakratna preiskovanja o teh izvori. Po-
sebnost ga je zanimal najstareji ruski letopisec
Nestor in o njem preiskovanja učenega A.

*) Sedaj se dobi za 10 rubljev. Naj noveje
izdanje peto 1876. Petrburg.

Schlözera. Tako je prišel Pogodin do preisko-
vanja v obsegu najstareje povesti ruske, po
kogh si je imel odpreti pod do vseučilišne
stolice učiteljske.

Še ko je v plemičkem zavodu podučeval,
odločil je vsposobiti se za profesorja ruske
povesti na moskovskem vseučilišču. Dve leti
po dovršenih naukih, namreč l. 1823, podvrže
se izpitu za magistra ruske istorije. Za pis-
meno obravnavo si je Pogodin izbral prepirno
vprašanje o poreklu Rusov. Že do takrat se
niso slagala mnenja učenih preiskovalcev v tem
vprašauju, med tem ko so Bayer (1770), Thun-
mann, Schlözer in Karamzin držali Ruse, ki
so pod Rurikom osnovali rusko državo, za
Skandinavce germanskega plemena, proglasil
jih je Tatiščev za Čude, Lomonosov za Slo-
vene iz Pruske ali baltiških pokrajin, Ewers
za Kozare. Pogodin je še enkrat preiskal ta
različna mnenja in njih razloge; točno zbral
vse podatke, ki se nahajajo v starih spome-
nicah o Rusih, ter se tudi on odločil za Škan-
dinavstvo ali Normanstvo prvobitnih osnova-
teljev ruske države. Pri razsojevanju pismene
razprave Pogodinove je imel glavno besedo
profesor ruske povesti na vseučilišču Mihael
Frofinovič Kačenovskij. On je bil utemeljitelj
nove, nazvane skeptične šole, pobijajoč vero-
dostojnost glavnega izvora za najstarejo rusko

hudih žrtev ne sme vstrašiti, da varuje kupčijske koristi svojih podložnikov, ki tudi državi prinašajo veliko dobička; toda razloček, če Rus ali Turek ali kdo drug gospoduje v omenjenih deželah, ni ravno tako silen, da bi kupčijska korist bila prva in najglavnejša za Avstrijo; veliko važnejša se nam dozdeva druga korist, ki je vtemeljena v poklicu Avstrije samem in ki je gotovo najbolje poročstvo, da se tudi kupčijska korist njena nigdar ne bode zatrla.

Avstrija si ni s silo prisvojila svojih dežel, ampak one so se ji vdale prostovoljno. Zlasti ko se je proti severu začela razširjati turška država in je hotela uničiti s tolikim trudom in tolikimi žrtvami pridobljeno krščansko omiko, so se dežele, katerim je žugala prva in najsilnejša nevarnost, med seboj tesneje zvezale in zedinile, da bi se tem laglje in tem zdatneje ustavljale temu krutemu sovražniku kršnanstva. Skupna obramba proti Turkom, branitev katoličanstva proti neverstvu turškemu, bila je tedaj glavna ideja, ki je povzročila zedinjenje dežel; avstrijskih in najslavnejša doba njihove zgodovine so ljuti in krvavi boji, ki so jih imele s Turčinom. Ta ideja ali misel je oživljala Avstrijo, ta ideja jo je utrjevala, ta ideja jo bo povzdignila in poveljčala tudi sedaj. Avstrija je odločno katoliška država in vladarja njenega kinča naslov kralja apostolskega in kakor nekdanj, tako bo tudi sedaj najbolj pospeševale pravo svojo korist, če bo pospeševala katoličanstvo in njegovo blagodejno omiko. Dasi se Turčija prišteva k državam evropskim, vendar v njenih deželah ni nobenega sledu omike evropejske, ampak divje so in puste kakor najbolj divji in zapuščeni kraji tam kje v Afriki, Ameriki ali Avstraliji, ki s krščansko omiko niso še nigdar prišli v nobeno dotiko. Pač se v teh deželah nahaja mnogo pravoslavni kristjanov, a zarad vednega zatiranja in zanemarevanja tudi ti glede omike niso dosti bolj od Turkov. Če se Turki poženo iz teh krajev, treba bo enako trudapolnega misijonskega delovanja po teh deželah, kakor v čisto neznanih in divjih pokrajinah Afrike, n Avstralije, preden se bo moglo govoriti o kakšni omiki ali kulturi. Kedo pa da to delo najboljše in najvspešnejše opravlja, to nam pri-

čajjo misijonska poročila, ki odkritosrčno priznavajo, da razkolniki za razširjevanje krščanske omike nič ne store, in da je tudi misijonsko prizadevanje protestantov navadno brez vsega vspeha, med tem ko je sad katoliških misijonarjev navadno tako krasen in obilen kakor za časa apostelnov in prvih označevalcev vere katoliške. Že dozdanj so nekateri katoliški misijonarji na Turškem delali z velikim vspehom, kar dovolj jasno priča, da ima katoličanstvo v unih deželah, kjer se je nekdanj za časa Konstantina tako lepo razcvetalo, veliko in nadepolno prihodnost. Tista država tedaj, ki bode v tem smislu delovala, bode najboljše varovala svoje koristi za prihodnost. Narodi, ki bodo dospeli do omike in svobode, se bodo s hvaležnim srcem spominjali pomoči, ktera jim bo pripomogla do tolikanj zaželjene omike in svobode, ter bodo državo, ki jih bode na ta način podpirala, imeli za svojo najboljšo prijateljico in pokroviteljico, kateri se bodo z veseljem in hvaležnostjo podvrgli, ali pa ž njo vsaj v vedni prijateljski zvezi ostali, če bodo imeli svojo lastno vladu. Ker je Avstrija zlasti katoliška država, ktere namen je bil nekdanj in mora še vedno biti braniti in širiti katoličanstvo, bo ona najboljše varovala svoje koristi na Turškem, če si bode prizadevala v te silno zanemarejene dežele vvesti in razširjati pravo krščansko omiko, kar ji je kot najbližnji sosed, tudi naj laglje mogoče.

Drugo, kar bi gotovo neizmerno pospeševalo korist avstrijsko, kažejo nam narodi njeni. Avstrija ni enakolična država, ampak je zmes različnih narodov. Vendar je večina teh narodov slovanska. Slovani pa niso le najštevilnejši, ampak tudi najzvestejši in najbolj velikušni podložniki, ki se pri vsih svojih pritožbah nikdar zadreg in stisk Avstrije niso poslužili, kakor nekateri drugi narodi za časa reformacije in zopet l. 1859 in 1866, da bi si prikljubovali svoje zahteve. V nevarnosti so pogumno in navdušeno skupno svojo domovino branili proti sovražnikom in ji tudi pri tujem nasilstvu ostali zvesti. Njihova zvestoba do mile naše domovine in zlasti do presvitle in preslavne cesarske hiše je že skušena in dobro

vtrjena in le grd nesramnež, ki sam tega blazega čuta ne pozna, jo zamore natolcevat.

Tudi prebivalci sosednih dežel turških so Slovani in mnogi izmed njih, kakor n. pr. v Bosni in Hercegovini, enega plemena z našimi Hrvati in Dalmatinci. Glede omike in izobraženosti pa so ti narodi vsled zatiranja turških krvolokov na jako nizki stopnji. Kadar se odpravi turško barbarstvo, treba bo tudi med temi narodi širiti omiko, in kdor bode v tem oziru največ storil, ta bo s tem najbolj vtemelil svoj vpliv v teh državah in na ta način najboljše pospeševal svoje lastne koristi. Tega pa zopet nobene država tako lahko ne stori, kakor ravno Avstrija. Ona ni le najbližnja sosedna tem narodom, ampak kakor smo že omenili, po svojih južnoslovanskih prebivalcih njim tudi sorodna. Sosedni in sorodni prebivalci pa najbolj vplivajo na svoje še ne omikane sosede in sorodnjake in duševni izdelki postanejo lastnina vsih, dasi v političnem oziru morda v več držav ločenih soplemenskih narodov. Da bo pa Avstrijo po svojih slovanskih narodih zamogla vplivati na duševno omiko in razvoj slovanskih dežel turških in na ta način v teh pokrajinah vtemeliti svoje koristi, mora skrbeti, da se prej njeni narodi omikajo na narodni, slovanski podlagi, ter jim preskrbeti potrebne učilnice, ki bi ne bile samo za avstrijske, ampak tudi za druge južnoslovanske narode središča pravega izobraževanja in omike. Na ta način bi bili narodi duševno med seboj zvezani, in če bi videli, kako da Avstrija skrbi za svoje slovanske narode in kako da tudi njim daje priliko se izobražiti in omikati, bi se ne vtrdila samo vdanost in zvestoba njenih slovanskih prebivalcev, ki bi videli, da ji ravnopravnost ni zgolj prazna fraza, ampak vtrdil bi se tudi vpliv države naše po sosednih deželah, ki bi se za vso omiko in za ves svoj napredek imeli najbolj zahvaliti Avstriji. Če tedaj hoče Avstrija na jugu v resnici pospeševati svoje koristi, naj krepko podpira katoliški živelj v sosednih deželah turških, in naj ob enem pospešuje duševni razvoj in omiko svojih lastnih narodov slovanskih, od katerih se bode omika razširjala tudi v omenjene dežele. Kdor drugje in na drug način išče koristi avstrijske, tisti kaže, da ne pozna ne domačih, ne razmer sosednih turških dežel.

„Slovenec“ in „Sl. Narod.“

Iz Štajarskega, 12. avgusta.

Gospod vrednik! Hrvatje so nas opozorili, naj se v svojem časopisju zedinimo. Kot naj bližji sosedje in kakor smemo upati, odkriti nam prijatelji, nam svetujejo stari pregovor: non multa sed multum.

Tudi mi Slovenci med seboj, vsaj v privatnih krogih, smo pogostem obžalovali sedanji nevarni stan naših časnikov — že vsake mesto in slednja stroka hoče imeti svoj list —; po „Obzorovem“ navodu je tudi Vaš list objavil nekaj glasov, da bi se vsaj prva politična časnika „Slovenec“ in „Slov. Narod“ zedinila.

Dovolite o tem projektiranem zedinovanju oddaljenemu opazovalcu slovenskega časopisja nektere misli izreči.

Kar se je dosihmal pisalo, naj bi se „Slovenec“ in „Narod“ zedinila v eden list, je bilo bolj občno; naslanjalo se je na izglede drugih narodov in drugih listov po znanem pregovoru: sloga jači; in dokler se te abstraktne občne meje ne prekoračijo, se bo tem nasvetom težko dalo oporekati. V tem smo si menda vsi Slovenci jedini, da bi nam bilo

poveš, namreč Nestorjevega letopisa; v rečenem vprašanju je držal Ruse za pleme baltičkih Slovencev. Osoda je hotela, da je prevzel kasneje Kačenovski uredništvo po Karamzinu zasnovanega „vestnika Evropy“, pa da je on ravno v tem organu pobijal Karamzina ter organ njegov prestvaril v organ skeptične šole. Mladega Pogodina to ni nič motilo, da je njegova pismena razprava imela priti na presojevanje profesorju čisto protivnih nazorov. On je ta svoj učeni prvenec, ki je pod naslovom: „O proišhoždenii Rusi, razsuždenie“, tiskom l. 1825 v Moskvi izdan, tistega leta javno, kot desertacijo, branil in to s tolikim vspehom, da so mu skoraj vsi nazoči odobraval in ga hvalili. Pogodinova razprava, koja je on posvetil historiografu Karamzinu priznavajoč v pismu, koje je nanj poslal, da je od njega „načal učitsja i dobru i jaziku i istorii“, zadobila si je v učenih krogih veliko priznanje; ruski učenjaki, na čelu jim slavni filolog Aleksander Vostokov, Peter Ivanovič Köppen, metropolit Evgenij, obsipali so s slavo mladega Pogodina; profesor prava na moskovskem vseučilišču Kristian Schlözer mu je podaril sliko svojega očeta in iztisek Nestorja s svojimi opazkami na priznanje, da je očetovo mnenje z novimi razlogi podkrepil. Ta slava je prodrila tudi v najvišje kroge, iz kojih je

carica Elisabeta poklonila Pogodinu za pripisan jej en iztisek razprave dragoceno zlato uro. Pogodinova razprava z njegovimi opazkami, koje je dodal svojem prevodu dela K. Fr. Neumana: „O žiliščah drevnih Rusov, sočinenie Neumana, perevod s njemckego s razborom“, ki je že sledečega leta (1826) prišla na svitlo v Moskvi — je tako temeljita, da jo je pokojni P. Šafařík držal za „hlavni spis o predmetu tomtu (Starožitnosti str. 499). O tem vprašanju, kakor je znano, pripravajo se še dandanes v ruskej književnosti; za Normanizem so vstali tudi Butkov, Kunik, Polevoj, Ustrjalov, German in Solovjev; ali glavni boritelj mu je ostal Pogodin.

Zraven slave je imel Pogodin s svojo učeno razpravo tudi ta vspeh, da mu je bilo precej sledečega leta (1826) izročeno predavanje občne povesti na vseučilišču moskovskem v I. tečaju filologično-historičkega oddelka. Ko je za dve leti kasneje (1828) postal adjunkt na vseučilišču, dobil je še za predavanje rusko povest nove dobe. Pogodin je do l. 1835, dokler je med tem l. 1833 postal pravi profesor, predaval glavno občno povest; še le tega leta mu je bila poverjena stolica ruske historije, ktero je predaval vse do l. 1844.

(Dalje sledi.)

veliko bolje, imeti jeden velik dobro pre-
skrbljen list za politiko, kakor dva, oba po-
manjkljiva.

A prašanje, koje naj rešimo, ni splošno,
abstraktno, ampak celo konkretno: dva že
obstoječa lista „Slovenec“ in „Narod“, ki imata
svojo zgodovino, svoj program, svoje lastnike,
in urednike, ta dva se naj zedinita ali pre-
vstrojita v jedan list z lastnim določenim edi-
nim programom.

Preiskovati nam je tedaj, se li moreta ta
lista zediniti? Ko bi kedaj do tega prišlo,
bodo gotovo uredniki in lastniki zadnje besedo
imeli, ne mi naročniki in bralci. Pa dovoljeno
naj nam bode prav iz življenja in programa
obeh listov sklepati, se li morata zvezati ali ne.

S tem smo že izrekli, da nam v naslednjih
vrstah ne gre za nobeno osebo — de facto
so nam tudi uredniki in lastniki obeh listov
osebno neznani. Ampak, ker smo dolgo letni
bralci obeh listov, naj izrazimo, kake misli
da so nam vstale o njima, njunem bistvenem
programu. Ko bi nas preveč časa ne stalo, bi
zamogli iz obeh listov citate navesti, da po-
trdimo svoje izreke, a mislimo, da s citati
nobenemu ne vstrežemo.

Začnimo z „Narodom.“

Pred 10 leti so rodoljubi v Mariboru vsta-
novili „Slov. Narod“, političen list za slovenski
narod. Po kratkem prepiru zaradi aktivne ali
pasivne opozicije si je list pridobil zaupanje
slov. izobraženega naroda. Razni stanovi —
duhovščina ni izvzeta — so ga podpirali z de-
narom in peresom. Bili so takrat za nas zlati
časi. Živel so Toman, Costa, Janežič in drugi,
kujih zdaj žalibože pogrešamo; staro in mlado,
vse je gorelo in delalo za slovenski narod.
Dijaki smo se zbirali, brali in popevali slo-
venske pesni; trdo zasluženi krajcar, mesto k
peku, raji smo ga poslali v Maribor ali Celovec
za slovenske literarne izdelke.

Poglavitna sreča tistih časov pa je bila
edinost vsaj strpljivost na verskem polju.
Javnih verskih prepirov, proglašanja raznih
stanov slovenskega naroda takrat ni bilo.
Ulaga in Tomšič, Kosar in Srnec, Trste-
njak, Einspieler, Raič in razni Ljubljanski
narodnjaki vsi so delali za eden in celi
narod.

Kar dandanes imenujemo „klerikalec“ in
„liberalec“, tega takrat v očitnem življenju
med Slovenci nismo poznali.

Pa izvedeni psihologi so že v tistih letih
opazovali neko iskro, ki je bila sicer skrita
v žerjavici, po je vendar tlela in strahoma so
gledali v bodočnost, kedar se bo iskra vnela,
začela goreti in požigati. Ta iskra je sedanji
verski liberalizem. Kako pa je liberalizem k
nam prišel? Po čisto naravnem potu.

Po vseh sedanjih zlasti po višjih šolah veje
dvojin duh: germanizem in protestantizem; in
ker sedaj protestantov v prvotnem pomenu več
ni, se je protestantizem umaknil ateizmu —
brezverstvu. Naši slovenski dijaki, prišedši
na univerzo, so se morali s protestantizmom
(ateizmom) in germanizmom seznaniti, ga ali
premagati ali se mu podvreči. Vsem nam je
znano, da je večina naših uradnikov, sloven-
skih sinov, vendar nemčurska in ateistična;
in vendar so se v mladosti v slovenskem in
katoliškem duhu odgojevali. Duh germanizma
in ateizma jih je premagal. Le malo gospodov
je zamoglo ta dvojin, nam Slovencem neznani
duh celo preobladati ter si ohraniti slovenski
jezik in staro krščansko vero. Zopet drugi so
si v boju prihranili jezik, a zgubili vero.

Možje zadnje verste so našli doma „Narod“,
ki piše za povzdigo slovenskega naroda,

z veselo žrtvovalnostjo so ponudili listu svoje
moči, pa tudi nehote dali „Narodu“ drugo
življenje. Takrat menimo, kmalu po smrti Tom-
šičevi se je „Narodu“ očitalo, da se je svojemu
prvotnemu programu izneveril.

Poprej namreč je bil „Slov. Narod“ pre-
pričan, da je slovenskemu narodu njegova od-
četov podedovana katoliška vera bistveno
tudi v politiki potrebna, in da list,
ki piše za celi narod, se mora ozirati
na katoliški značaj svojega ljudstva.

Sedaj pak se je začelo razodevati drugo
prepričanje: Vera politike nič ne briga; vera
naj se uči v družini, šoli in cerkvi — list
nima z njo nič opraviti; list ima svoj slo-
venski program — vse drugo mu je indiffe-
rentno. Nastal je potem hud prepir kaj je
prvo vera ali jezik.

To razliko smo kot pazljivi bralci v „Slov.
Narodu“ našli. Nočemo izreči, kateri program,
da je boljši; tudi ne vemo, kaj so uredniki
subjektivno menili od vere. Tukaj samo kon-
statiramo, kar smo kot bralci v listu našli;
mogoče da se motimo. Popravki, mirni kakor
naša razprava, nam bodo zelo ljubi.

Tega spremenjenega (ne rečemo boljšega
ali slabejšega) programa se „Slov. Narod“ še
vedno drži. Pri raznih priložnostih se mu je
očitalo, da „vero“ napada. „Vere“ sicer ni
napadal, ne spominjamo se, da bi bil kadaj
direktno „ex professo“ pisal zoper apostolski
simbol, zoper Tridentinske ali Vatikanske de-
krete — itd.; pa bilo je v njem mnogo brati,
kar žali versko prepričanje in kar nas je po-
trdilo v tem, kar smo ravno kar izrekli o nje-
govem programu.

S tem pa nočemo nobene pritožbe zoper
„Slov. Narod“ izreči; ampak mi menimo, da
je list o resnici in dobroti svojega
programa celo prepričan, in da, če noče
samega sebe zatajiti, drugače pisati ne more.
Mnogi, jako izobraženi in vplivni sodelalci in
naročniki, razne volitve in druge prikazni na
političnem polju so bile gotovo sposobne, ga
v tem prepričanju potrditi. Temu „Slov. Na-
rodu“ nasproti se je vstvaril „Slovenec“ s
programom celo krščanskim, konservativnim.
Oba lista delata za slovenski narod. Važen
razložek je pa ta: da obsega „Slovenec“ vse
potrebe slovenskega naroda, tedaj tudi njegovo
krščansko vero; „Slov. Narod“ tudi vse po-
trebe izvzemši vero.

Tako presojamo objektivni bralci naša dva
lista. In sedaj nastane prašanje, bi se li mogla
zediniti?

Če smo dosihmal prav opazovali in prav
sodili — je vsako zedinovanje nemogoče.
List, ki je prepričan, da vera v politiki nima
opravičenega vpliva, k večjemu, da nam je na
potu, — se ne more združiti z listom, ki se
tudi v politiki ravna po načelih krščanske
vere.

Pri toliko eminentno teologičnih ali boljše
verskih vprašanjih v današnji politiki (šola,
zakon, duhovna izreja, cerkveno premoženje itd.)
se mora vera v poštev jemati ali pa pobi-
jati. Na sredi ostajati ali ob enem grajati in
zagovarjati — to ne gre. Ali bo tedaj „Slo-
venec“ svoj program daroval „Slov. Narodu“
ali vice versa? Kjer so principi različni, tam
prave odkrite zveze ni. Duhovni boj libe-
ralizma se mora izbojevati — potem
bo mogoče se družiti.

Je boj že pri koncu?

Z bojišča

nimamo nikakih poročil o novih bitvah, pač
pa o premikanji raznih vojnih oddelkov. Iz

Carigrada se 15. t. m. poroča, da rusko kr-
delo, ki je popustilo Dobrudžo, da podonavski
vojni hiti na pomoč, je v Bulgarijo prešlo čez
novi, štiri ure nad Ruščukom narejeni most.
Pri Razgradu je 700 turških konjиков prišlo
vas Šidini, pa ruski husarji so jih zapodili
nazaj. Rusi so zgubili 1 častnika 4 vojake,
2 častnika in 9 vojakov pa je bilo ranjenih.
Poveljništvo, ki ga je imel dozdej general
Krüdener, prevzel je general Latov. — Sulej-
man paša poroča, da so njegove čete zasele
14. t. m. Hain in vhod v klanec heinbougleazki,
ne da bi bile naletele na sovražnika. Oddelek
vojne njegove je šel tudi čez Kardiški klanec,
kjer tudi ni našel sovražnika. Rusi vtrjujejo
klanec pri Šipki.

Nekteri listi poročajo, da je Rusija Srbiji
naznanila, da bode čez njene dežele poslala
oddelek vojne proti Sofiji ter na ta način Osmana
od strani pripravila v nevarnost. Če se to
zgodí, se utegne tudi Srbija zopet vdeliti
boja, ki bode do 27. t. m. neki na noge spravi-
vila vso svojo vojsko. Avstrija, ki je bila prej
jako zoper to, se zaradi tega, pravi „Ellenör“
ne bo spuščala v boj zoper Rusijo.

Tudi „Hon“ piše, da naj Srbija gre na
vojsko če hoče, in prav enako govore razni
vradni dopisniki, ki so še nedavno hudo žu-
gali Srbiji, če bi ji prišlo na misel ponoviti
vojsko. „Vendar bi pa vsled tega bilo potrebno
nektore previdnosti, piše neki vradni list, da
bi se srbski poželjivosti po pridobitvi novih
dežel, zaprta pot.“ To se pravi: Avstrijska
armada bi zasedla Bosna, se ve da spriv-
voljenjem Rusije. „Ne sme se misliti, piše
vradni list dalje, da jo bode avstrijska politika
naenkrate na drugo stran vkrenila in zadrege
Rusije porabila, da bi z dvomljivim in zavrat-
nim ravnanjem otežila njeno stališče. Sad take
politike l. 1854 bil je dovolj grenak. Ta pot
je Avstrija Rusijo odkritosrečno zagotovila svoje
nevtralitete, dokler bode Rusija varovala naše
koristi. Dokler bode Rusija ostala mož beseda,
sme se zanašati, da tudi Avstrija svojega rav-
nanja ne bo spremenila.“ Vse protirusko ro-
vanje madjarskih taborov je tedaj zastoj.

Turški listi lažejo, da je po begu Despo-
toviča bosenski vstanek zadušen. To pa ni
res. Golob je na Stožištu in na Vilici potolkel
Turke, ki so imeli nad 100 mrtvih, in jim
otel vse blago, kar so ga bili Turki vzeli De-
spotoviču. Tudi Davidovič in Amelica hudo
stiskata Turke na Brezovači.

Črnogorski knez je bil te dni na ti-
hem iz tabora prišel v Cetinje, ne da bi se
vedel pravi vzrok tega nepričakovanega prihoda.

Reut. off. naznanja, da je vojna turška
v Bagdadu (30.000 mož) dobila povelje, da
naj jo vkrene proti Carigradu. Če Srbija Tur-
kom napove vojsko, se bode Turčija, kakor se
govori, le branila (držala defenzivno.)

Iz Azije se naznanja, da je general Me-
likov s svojo vojno pa 4. batalijoni s konjiki
in topničarstvom dospel v Zaim Rusom na
pomoč. Ruska divizija oblega Ani. Turški
konjiki so odbili dva ruska napade.

Politični pregled.

V Ljubljani, 17. avgusta.

Avstrijske dežele.

Cesar se bodo 24. t. m. iz Isla vrnili
v Schönbrunn, cesarjevič Rudolf pa dojde 23.
na Dunaj, ter se precej na večer odpelje v
Trst in Polo, da ogleda vojne ladije in mor-
narske vstave.

Na Madjarskem so zopet na nek-
terih ljudskih shodih ali taborih razsajali

zoper Rusijo, kar je tem čudnejši, ker se v takrajlitavskih deželah tabori prepovedujejo.

V Zagrebu so se te dni sošli pooblaščenca krajiških mest in občin, da se dogovore o graniški železnici. 12. t. m. so volili izmed 182 nazočih zastopnikov odbor, ki je 13. t. m. izdelal načrt adrese do Nj. Veličanstva, katero bodo poslali cesarju po general komandi, ker cesar, ki sedaj ne bivajo na Dunaju, ne morejo sprejeti deputacije. Pooblaščenca so se 13. t. m. poklonili tudi Mollinaryu, ki je deputaciji rekel, da bodo cesar vedno pospeševali blagostanje granice. Odpovedi Mollinarya cesar niso sprejeli, kar je nekakšno poročstvo, da se bodo pritožbe prebivalstva graničarskega glede krajiške železnice rešile v smislu in po načrtu Mollinarya, kteremu „Pest. Naplo“ očita, da hujska k agitaciji zoper železnične predloge vlade ogerske.

Hrvatski tabor se bode po naznanilu „Agr. Zt.“ sklical na 1. dan septembra.

Vnanje države.

Na Srbskem je 10. t. m. umrl Jovan Gavrilovič, rojen Sremčan iz Vukovara, ki je bil med mladoletnostjo kneza Milana z Rističem in Blaznovcem ud vlade srbske.

Angleški parlament bil je 15. t. m. sklenjen. Kraljica je v svojem poročilu rekla, da si je prizadevala ohraniti splošni mir, pa brez uspeha. Kadar se bode ponudila primerna prilika, si bode prizadevala, da se zopet sklene mir priporočaje pogodbe, ki bodo ugajale časti vojskovalnih držav, splošni varnosti in blagostajnu drugih narodov. Če bi med vojsko angleške koristi prišle v nevarnost, se bode zaupljivo zanesla na podporo parlamenta, da se bodo branile in obvarovale te pravice.

Na Francoskem sta se hudo sprla nekdanja prijatelja Gambetta in Ordinaire, ki je izdal brošuro, v kateri pripoveduje, da je imel nekdanj 1 milijon premoženja, ki ga je pa potrosil v podporo svojih političnih tovaršev Gambetta in drugih. Gambetta je bil revež, pa je postal v malo letih bogatin, da zamore 100.000 frankov vsako leto potrositi. Kot diktator pa tudi kot načelnik finančne komisije se je pečal z borso in je vselej dobil, ker je vedel reči, ki so bile samo njemu znane. Holandska banka mu je podarila palačo, v kateri biva, da ji je vsled svoje službe podelil naprošene prednosti, in pri vstanovitvi lista „Rep. francaise“ je dal polovico akcij 125.000 frankov sebi vpisati, ter je le 25.000 pozneje dal vrednikom, ki so mu žugali, da bodo objavili nekatere skrivnosti. „Ordinaire“ v Figaro trdi, da ve še mnogo reči o Gambetti, ki jih bo objavil. Gambetta in njegovi listi pa na vse to trdovratno molče.

Domače novice.

V Ljubljani 18. avgusta.

(Cesarjev rojstni dan) obhajal se je v stolnici s slovesno sv. mašo, ki so jo imeli mil. knez in škof. Za vojaštvo je bila sv. maša v „Zvezdi“. Tudi je šla sinoči in danes zjutraj vojaška godba po mestu, na gradu pa so danes sprožili 21 strelav topovskih.

(Deželni glavar vitez Kaltenegger) je dobil red sv. Leopolda.

(Likvidacijski odbor banke Slovenije) skliče 12. septembra izvanreden občen zbor svojih delničarjev, da jim bode razodel stanje bankino.

(Tabora na udmatem pašniku) tudi c. k. deželna vlada ni dovolila, pri kateri se je bila vložila pritožba zoper prepoved okrajnega glavarstva. V dotičnem odgovoru prav na kratko

pravi, da ne dovoljuje tabora iz istih vzrokov, s kterimi ga je c. kr. okrajno glavarstvo prepovedalo. Hrvatje so bili napravili take tabore razun v Zagrebu še v Koprivnici in Sisku, Moravani pa ga nameravajo 26. t. m. napraviti pri Brnu.

(Valvazorjeve kronike) prišel je na svitlo 16. snopič, ki obsega nadaljevanje 12. knjige ter popisuje generale in poveljnike v Karlovcu na Hrvatskem v 15. in 16. stoletju. Tudi ima grbe 15 najslavnejših generalov in slike 8 mest hrvatskih.

(„Brencelj“), števil. 2. prišla je danes na svitlo.

(Šolstvo). Na možkem učiteljski ljubljanskem se začne prihodnje leto 4. tečaj; na mariborskem učiteljski je izmed 17 kandidatov 4. leta zrelotno preskušnjo dovršilo 12, palo jih je 5, in sicer 1 iz zgodovine, 4 pa iz godbe na goslih.

(Iz seje dež. odbora 11. avgusta.) Vodstvu vino- in sadjerejske šole na Slapu se je dovolilo, da se vdeleži vinske razstave v Vipavi 8. septembra t. l. s šolskimi vinskimi pridelki. — Poročilo deželnega inženirja o trebljenji jam in vodnih požiravnikov Unca v Planinski dolini se izroči z računom dotičnih stroškov vred c. k. deželni vladi s prošnjo za izplačanje družih 500 gld. za to trebljenje odločene državne subvencije. — Vodstvu šole za gluho-neme v Lincu, iz ktere so se letos po končani večletni šoli vrnili 4 dobro izšolani, lepo in prav v krščanskem duhu odgojeni gluho-nemi iz Kranjskega (3 mladenči in 1 deklica) se pošlje zahvalno pismo za jako skrbno in trudopolno odgojevanje. Vlada ljubljanska je že razpisala 4 štipendije za gluhomutce; prošnje se morajo vložiti zadnji čas konec tega meseca.

(Čitalnica) napravi na vrtu gostilničnem prihodnje nedelje zvečer svojim udom veselico s petjem in godbo c. k. vojaške kapele. Programi se družbenikom pošljejo na dom. Program pevskega oddelka: 1. Fleischman — „Vojaška“, zbor. 2. Tovačovsky — „pozdrav deklici“, osmospev. 3. Abt — „gojzdná svečanost“, zbor in tenor-solo. 4. Čveterospév. 5. Engelsberg — „Potoček“, zbor. 6. Vogel — „Glas domovinski“, zbor. 7. Hofmann — „Ločitev“, tenor-solo z brenčočim zborom. 8. Vogel — „Cigani“, zbor in tenor-solo. Programi godbi: 1. Flotov — Overture k operi „Stradela“. 2. Strauss — „O schöner Mai“, valcer. 3. Verdi — Kvintet iz opere „Un ballo in maschera“. 4. Ziehrer — „Die beiden Nachtigallen“, polka. 5. Schäffer — „Die Post“, solo za rog, solo trobi gosp. Czansky. 6. Komžak — „Narodny Listy“, potpouri. 7. Strauss — „Fledermaus“, kadrija. 8. Kwiatovsky — „Overture, po jugoslovanskih pesmih“. 9. Strauss — „Glücklich ist wer vergisst“ polka mazur. 10. Rosenkranc — Hoch mein Oesterreich“ potnica. Začetek godbe ob 7. uri. Začetek pevskega programa ob 8. uri zvečer. P. n. družbenikov veljá pri kosi pokáz tega programa za vstopnico neudje pa plačajo 20 kr. vstopnine.

Razne reči.

— Jaroslav Čermak-ova velekrasna velika slika „Ranjeni Črnogorac“ je izpostavljena na ogled pri štacunarju M. Petku v Veliki Nedelji. — Vsakega rodoljuba, ki stanuje blizo Velike Nedelje opozorujemo, da si ogleda to izvrstno delo domačega slikarskega umetnika.

— Zahvala. Gospod Alojs Fidelis Remšmid iz Gradca je podaril tukajšnji šoli lep znesek od 26 gld. 70 kr. — Za ta velikodušni

dar mu izreka najtoplejo hvalo Franc Skerlec načelnik krajnega šolskega sveta pri Sv. Tomažu blizo Velike Nedelje.

— Družba sv. Mohora prične razpošiljatev knjig prihodnji teden po vesti kakor je v „Koledarju“ naznanjeno. Število družnikov se je nekoliko skrčilo posebno po dekanijah, kjer je bila slaba letina in je toča pobila. Družnikov je 25.863. Dohodkov je bilo 28.249 gld. 9 kr., stroškov pa 28.586 gld. 54 kr. torej ostane dolga 337 gld. 45 kr. to pa zaradi tega, ker se je Nebeške hrane več tiskalo in vezalo. — Knjige obsegajo 78 tiskanih pol. Matici je prirastlo 221 gld. Č. družnike opozorujemo na „delovanje družbe sv. Mohora“ v Koledarju od strani 135—160, kjer je razloženo, kako je družba delala, gospodarila in kaj žalostnega doživela. Tam se nahaja tudi izkaz „tiskarnice.“

— Učiteljske službe so razpisane: v Senožcah, Trnu, Lozicah, pri sv. Mihelu, v spodnjem Semonu, na Verbovem, v Suhorji (na Notranjskem), v Črnem vrhu, Begunjah (pri Cirknici), Hotederšici, dalje v sledečih krajih, za ktere smejo prositi tudi učiteljice, namreč: v Kočevji, v Nemški loki, Polomu, Getenici, Morovcu, pri Stari cerkvi (vse na Kočevskem), v Sodražici (dve), Lašičah, Loškem potoku, Dobropolji.

— Požar. Iz Semiča 14. avg. se nam piše: Včeraj popoldne so na Kalu v naši fari pogoreli trije gospodarji. Zgorelo jim je razun enega poda vse stanje, vsa mrva; dva sta si otela letos pridelano žito. Zavarovan ni bil nobeden, zažgali so boje otroci s žvepljenkami.

Listnica vredništva.

G. C. v Kranji: Z omenjenim spisom nam boste jako vstregli, ker nekteri pri napravljanji novih zvonov jako veliko greše!

G. dpisniku iz Črnomlja: Dopisa ne moremo objaviti, ker bi sicer list tiskali samo za — slavno policijo in deželno pravdnštvo.

Umrli so:

Od 13. do 15. avgusta: Hol. Boor, puškar 26 l., se je sam ustrelil. Jera Valand, kajž. ž. 48 l., za mrzlico. Karolina Gecelj, učit. v. 74 l., za vnetjem ušesnih slinivk. Frančiška Selan, kmet. o. 7 d., za božjastjo. Silvester Calderaris, brivčev sin 7 l., za škrofeljni. Miha Stare, zvon. pom. 52 l., za rakom v želodcu. Ant. Andolšek gozdar 72 l. za uremajjo. Polonija Glašič, beračica 68 l., za vodenico.

Eksekutivne dražbe.

20. avgusta: 3. Klopčič iz Stude, 3. Marn iz Ihana, Ravnihar iz Moravč, vsi na Brdu. 2. Vogelnik iz Ljubljane, 2. Valentinčič iz Ljubljane, 2. Wernig iz Ljubljane 2. Vilhar iz Kalca, vsi v Ljubljani. 2. Petrič iz Velesovega, v Kranji. Langerjevo imetje s Podgore v Novem mestu.

Telegrafične denarne cene 17. avgusta.

Papirna renta 63.50 — Srebrna renta 66.60 — Zlata renta 74.95. — 1860letno državno pesojilo 111.50 Bankine akcije 818 — Kreditne akcije 181.25 — London 124.20 — Srebro 105 —. — Ces. kr. cekini 5.73 — 20-frankov 9.68.

Nova cerkvena ura

prav lično izdelana, je po nizki ceni na prodaj. Kdor jo želi kupiti, naj se obrne do čast. g. Mateja Jereba, župnika v Javorjah blizo Polanj nad Loko. (1)

Učenec

star blizo 16 let se vzame takoj v Petek-ovo štacuno z raznim blagom v Veliki Nedelji na Štajerskem. (1)